

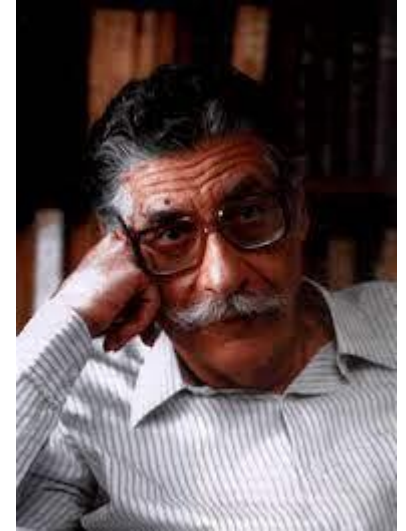
Η λογοτεχνία της δικτατορίας

Η ποίηση του Μανόλη Αναγνωστάκη

Τρίτο Μάθημα
Lecturer: Petros Marazopoulos
petrosmarazopoulos@gmail.gr

Μανόλης Αναγνωστάκης

- Μανόλης Αναγνωστάκης: ένας εκ των κορυφαίων Ελλήνων ποιητών της μεταπολεμικής γενιάς
- Η γέννηση στη Θεσσαλονίκη (1925) και τα πρώτα χρόνια της ζωής του
- Οι σπουδές του στην Ιατρική (Αθήνα, Βιέννη) και η εργασία του ως ακτινολόγος (Θεσσαλονίκη, Αθήνα)
- Η πολιτική συνείδηση της ποίησής του και η φυλάκιση για τις ιδέες του. Η καταδίκη σε θάνατο
- Η **‘πολιτική’ ποίηση και η ‘ποίηση της ήττας’**
- Τα χαμένα οράματα της Αριστεράς
- Η συμμετοχή στην Αντίσταση
- Η εμφάνισή του στην ελληνική λογοτεχνική σκηνή (1942) και η ποιητική συλλογή **‘Εποχές’** (1945)

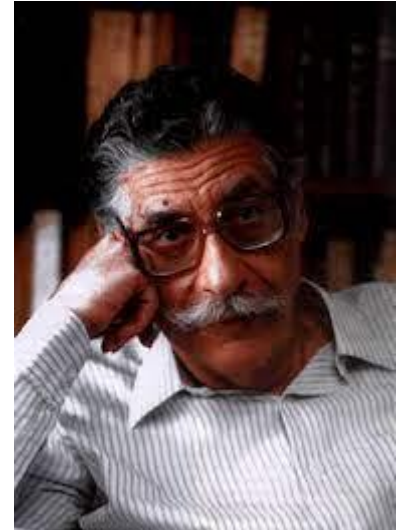

‘Η ποίηση της ήττας’

- Η ήττα της Αριστεράς στον ελληνικό εμφύλιο (1949)
- Η αντίδραση ορισμένων ιδεολόγων ποιητών
- Το αίσθημα των ‘**χαμένων οραμάτων**’
- **Απογοήτευση** και **θλίψη** ως κύρια χαρακτηριστικά της ποίησής τους
- Η προσωπική απόγνωση
- Η ‘**χαμένη γενιά**’

Μανόλης Αναγνωστάκης

- Η σημασία του ποιητικού του έργου για τους στρατευμένους ποιητές της μεταπολεμικής γενιάς
- Η δράση του στο φοιτητικό κίνημα (1948-1951) και η καταδίκη σε θάνατο από το στρατοδικείο
- Η θέση του αρχισυντάκτη στο περιοδικό 'Ξεκίνημα' και η συνεργασία του με τους προοδευτικούς λογοτέχνες

Μανόλης Αναγνωστάκης: βασικά χαρακτηριστικά της ποίησης του

- Η ποίηση του Αναγνωστάκη: **προσωπικά και συλλογικά περιστατικά**
- Οι **κοινωνικές θεματικές**
- Η διάψευση μιας γενιάς και το έντονο αίσθημα προδοσίας
- Τα **χαμένα οράματα**
- Τα στοιχεία της **πίκρας, της απαισιοδοξίας και του διδακτισμού**
- Ποίηση και **μοραλισμός**: ο στόχος του να διδάξει την κοινωνία
- Το κριτικό του έργο και η αρθρογραφία στην 'Αυγή'
- Μεταφράσεις και μελοποιήσεις του έργου του
- Η ποίηση των τελευταίων ετών της ζωής του

Μανόλης Αναγνωστάκης: βασικά χαρακτηριστικά της ποίησης του

- Ποιητικές εκδόσεις στο βάθος των ετών (**Εποχές** 1941-1950- **Συνέχεια** 1952-1962- **Στόχος** 1970)
- Το 1979 εκδίδεται η συγκεντρωτική έκδοση των ποιημάτων του
- Το κριτικό του έργο και η αρθρογραφία στην 'Αυγή' (κείμενα με θέματα πολιτικά και λογοτεχνικά)
- Η έκδοση του περιοδικού 'Κριτική' (Θεσσαλονίκη 1959-1961) και η συμμετοχή του στα '**Δεκαοχτώ κείμενα**'
- Τα 88 ποιήματα του Αναγνωστάκη: από το 1941 έως το 1941
- Η **απουσία δημόσιων παρεμβάσεων από το 1983** και μετά
- Μεταφράσεις και μελοποιήσεις του έργου του (Μίκης Θεοδωράκης, Θάνος Μικρούτσικος, Μιχάλης Γρηγορίου κ.α.)
- Η ποίηση των τελευταίων ετών της ζωής του
- **Απαισιόδοξη ποίηση, απελπισία, αβεβαιότητα, κοινωνική αποξένωση και οράματα μιας εποχής**

Η απουσία δημοσίων παρεμβάσεων

*«Στο αλλαιωμένο τοπίο της εποχής μας δεν θα ξαναγράψω», το έργο μου το ολοκλήρωσα Επιλέγω τη
αιωπή».*

*«Η πείρα είναι έργο της νεότητας. Χρειάζεται ενθουσιασμό, αυταπάτες, ψευδαισθήσεις. Αυτά τα έχουν οι
νέοι. Όσο μεγαλώνεις, κατέχεις καλύτερα τα μέσα σου. Γίνεσαι τεχνίτης, αλλά ένα ποίημα δεν χρειάζεται
να είναι τέλειο για να είναι καλό».*

‘Ο στόχος’ (Δεκαοχτώ Κείμενα)

- Ποιητική
- Στο παιδί μου
- Ο ουρανός
- Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.
- Επιτύμβιον
- Η απόφαση
- Προσευχή
- Νέοι της Σιδώνος, 1970
- If...
- Αισθηματικό διήγημα
- Κριτική
- Επίλογος

Στο παιδί μου...

Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί

Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο

Μα στο παιδί δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ

Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι,

Του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω

Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νεκρούς μας.

Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.

‘Νέοι της Σιδώνος-1970’

Κανονικά δεν πρέπει να 'χουμε παράπονο

Καλή κι εγκάρδια η συντροφιά σας, όλο νιάτα.

Κορίτσια δροσερά — αρτιμελή αγόρια

Γεμάτα πάθος κι έρωτα για τη ζωή και για τη δράση.

Καλά, με νόημα και ζουμί και τα τραγούδια σας

Τόσο, μα τόσο ανθρώπινα, συγκινημένα,

Για τα παιδάκια που πεθαίνουν σ' άλληνη ήπειρο

Για ήρωες που σκοτώθηκαν σ' άλλα χρόνια,

Για επαναστάτες Μαύρους, Πράσινους, Κιτρινωπούς,

Για τον καημό του εν γένει πάσχοντος Ανθρώπου.

‘Νέοι της Σιδώνος-1970’

Ιδιαίτερως σας τιμά τούτη η συμμετοχή

Στην προβληματική και στους αγώνες του καιρού μας

Δίνετε ένα άμεσο παρών και δραστικό — κατόπιν τούτου

Νομίζω δικαιούσθε με το παραπάνω

Δυο δυο, τρεις τρεις, να παίξετε, να ερωτευθείτε,

Και να ξεσκάσετε, αδελφέ, μετά από τόση κούραση.

,

‘Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.’

Στην οδό Αιγύπτου —πρώτη πάροδος δεξιά¹—

Τώρα υψώνεται το μέγαρο της Τράπεζας Συναλλαγών

Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως.

Και τα παιδάκια δεν μπορούνε πια να παίζουνε από

τα τόσα τροχοφόρα που περνούνε.

Άλλωστε τα παιδιά μεγάλωσαν, ο καιρός εκείνος πέρασε που ξέρατε

Τώρα πια δε γελούν, δεν ψιθυρίζουν μυστικά, δεν εμπιστεύονται,

Όσα επιζήσαν, εννοείται, γιατί ήρθανε βαριές αρρώστιες από τότε

Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμένοι στρατιώτες,

Θυμούνται τα λόγια του πατέρα: εσύ θα γνωρίσεις καλύτερες μέρες

Δεν έχει σημασία τελικά αν δεν τις γνώρισαν, λένε το μάθημα

οι ίδιοι στα παιδιά τους

‘Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.’

Ελπίζοντας πάντοτε πως κάποτε θα σταματήσει η αλυσίδα

Ίσως στα παιδιά των παιδιών τους ή στα παιδιά των παιδιών

των παιδιών τους.

Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται

η Τράπεζα Συναλλαγών

—εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται—

Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως

—εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν—

Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής

Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,

τις ωραίες εκκλησιές

Η Ελλάς των Ελλήνων Χριστιανών.

‘Επίλογος’

Έπίλογος

Κι ὄχι αὐταπάτες προπαντός.

Τό πολύ-πολύ νά τούς ἐκλάβεις σά δυό θαμπούς
προβολεῖς μέσ στήν ὀμίχλη

Σάν ἓνα δελτάριο σέ φίλους πού λείπουν μέ τή μοναδική λέξη: ζῶ.

«Γιατί», ὅπως πολύ σωστά εἶπε κάποτε κι ὁ φίλος μου ὁ Τίτος
«Κανένας στίχος σήμερα δέν κινητοποιεῖ τίς μάζες
Κανένας στίχος σήμερα δέν ἀνατρέπει καθεστῶτα»

Ἔστω.

Ἀνάπηρος, δείξε τὰ χέρια σου. Κρίνε γιά νά κριθεῖς

Πέτρος Μαραζόπουλος
petrosmarazopoulos@gmail.com
Οκτώβριος 2022

